

СЕКРЕТАР ДЕПАРТАМЕНТУ праці Роберт Райн заявив перед кореспондентами засобів масової інформації, що з уваги на звільнення з праці у таких великих підприємствах як Сірс інд Робакс, Боїнг, АЛ-Бі-Ем і Претт сінд Вітні, новий Уряд приготувався до продовження допомоги для безробітних. Він також сказав, що передбачає обіцянки президента Билла Клінтона про підвищення мінімальної заробітної платні та заборону працевлаштуваннями сталих працівників на місце страйкуючих робітників є в дорозі до звільнення.

СВОБОДА SVOBODA

Svoboda (ISSN 0274-6964) is published daily except Sundays, Mondays, and holidays by the Ukrainian National Association Inc. at 30 Montross Street, Jersey City, N.J. 07310.
Svoboda (201) 434-0237 FAX (201) 451-2200
Subscription prices: 1 year \$40.00 6 months \$22.00 3 months \$12.00
US members \$15.00 Change of address \$1.00 Make check or money order payable to Svoboda

Postmaster: Send address changes to Svoboda, 30 Montross Street, Jersey City, N.J. 07310.
Post Office Box 426 Jersey City, N.J. 07310
Second Class Postage paid at Jersey City, N.J.
Permitted to sell for \$40.00 a copy, \$22.00 for 6 months, \$12.00 for 3 months. US\$15.00 per copy. Закожи зміню адреси: \$1.00 за зміну адреси. \$15.00 за рік, \$22.00 за 6 місяців, \$12.00 за 3 місяці. Діагональні чеків, грошей, переказів на ім'я Svoboda.

Проблема здоров'я в Америці

Америка і Південна Африка — це дві країни у всьому світі, в яких немає державної опіки над здоров'ям громадян. Єдина здорова опіка в Америці — забезпечення в аскураційних установах „Блю Кросс“ і „Блю Шилд“, люди понад 85 років мають „Медіквер“. Але всі ці установи тільки частинно покривають кошти лікування у приватних лікарів та у шпиталях, зокрема не покривають коштів надання операцій, які досягають десятків тисяч доларів. Мільйони громадян не мають ніякої опіки над здоров'ям, ніякого забезпечення. Кожну спробу ввести реформу у цій сумній стан парализує найкращі адвокати, зберігає Американською Медичною Асоціацією — організацією американських лікарів. Тільки Ізраїль — суперник Америки в зберіганні такого могутнього конгресового „лабі“.

Ренчики американського лікарського світу плекають громадян, що так звана соціалізація медицини обнищить стан здоров'я американських громадян, що нехтують не зможе вибрати собі лікаря, тільки будуть дані на того, кого нехтують прихильності, що американська медицина славетна в усьому світі не вліпно наражувати її рисковим експериментам...

Здоровий стан у Західній Європі чи Канаді ні трохи не гірший від американського. Німецька „Кранкенкассе“ чи навіть польська „Каса хорих“ між двома світовими війнами і тамошні шпитальництво ніколи не були предметом якоїсь гострої критики. Це правда, що немає у світі багато таких шпиталів, як Джан Голкінс — шпиталь у Меріленді, — але його прегарний високий рівень не виправдує факту, що мільйони американських громадян не висіли загинути лікуватися.

Ця проблема була предметом палких дебат під час муніципальної передвиборчої кампанії. Проводило, що Демократична партія перша голосно вимагала ревізії системи опіки над здоров'ям громадян. Ці президентські кандидати Білл Клінтон заявив, що ця проблема належить до пріоритетів його плану. 25-го січня ц. р. президент Білл Клінтон призначив свою дружину Пекері на голову Комісії, яка має виготовити конкретний проект реформи системи опіки над здоров'ям в Америці. Президент аргументував свій вибір тим, що мовляв, його дружина відзначається особливим організаційським хистом. Вона працюватиме безплатно, як безплатно працювала, допомагаючи чоловікові, губернаторові штату Аркансо.

Хоча призначення на голову Комісії реформи системи охорони здоров'я своєї дружини може викликати здивування як навіть критики проте суттю справи є факт, що офіційно започаткований процес або встановлення повної державної здоров'я опіки, або бодай законного обмеження коштів лікування у шпиталях, як це порочав Джордж Буш. Треба привітати цю подію та висловити бажання, щоб вдалося перевести започатковане діло. Це страшенно трудна і складна справа, реалізація якої вимагає на першому місці — велетенських фондів. Клінтон запевняв, що треба буде фінансувати державну опіку над здоров'ям — новими податками на газолін, алкоголь, цигарки певне ще щось. Легко сказати, важко перевести. Можна згоріти передбачити поважний спротив проти нових податків, тим паче, що запевнене рівноваження бюджетового дефіциту також має перевести дорогою нових податків — невелика перспектива для загалу громадян.

А що скаже Асоціація Американських лікарів зі своїм велетенським впливом у Конгресі? Це теж невідомо. Шукання компромісу вимагатиме місяця, а то й років. Побачимо чи пощастить Урядові успішно розв'язати цю важливу проблему.

Дописи з життя громад, установ, організацій, інститутів чи осіб, включено з посмертними згадками, некрологами, мають бути не довше за три сторінки машинопису, писані через два інтервали на друкарській машині і лише на одному боці листа паперу. Якщо допис писаний рукою, слід також дотримуватися великого відступу ліній рядків і писати розбірливо (декоті розуміє що вимоги на писання великих літерами, насправді літери мають бути малі, але великі проміжки між рядками, щоб було де поправити речення, якщо зажає потреба). Дописи слід надіслати до редакції до десяти днів після опублікованні. Редакція застерігає за собою право скорочувати дописи і правити мову. Просимо дописувачів подавати повні імена і прізвища у своїх матеріалах, не скорочуючи їх. У випадку англійських назв чи прізвищ слід подати їх і по-англійськи і по-українськи. — Редакція.

Коли читати американську пресу чи слухати виступи американських політичних діячів, то складається враження, ніби Україна та її ядерний потенціал сьогодні є головною загрозою для світового миру та його стабільності. У газеті „Нью Йорк Таймс“ 11-го листопада 1992 року опубліковано статтю Вільяма Поттера, директора Центру вивчення проблем Росії та Європи при Монтерському інституті міжнародних проблем, у якій він писав, що найбільшою проблемою у зовнішній політиці Адміністрації Клінтона — „можливо бути Україна, Парламент якої наперед визнав підписати договори про нерозповсюдження ядерної зброї та обстоювати своє право на володіння ядерною зброєю“.

Рік тому, 4-го грудня 1991 року, написав статтю до „Волд Стріт Джорнал“, у якій він засуджував рішення визнати ядерно-ядерну, яку прийнято поспішно без вимоги її попереднього призначення до договору про нерозповсюдження ядерної зброї. Далі він погоджувався, що цей сам критерій повинен бути застосований до Росії.

1-го грудня 1992 року Томас Ніксон, доцент політичних наук у Лармусському коледжі північ, у „Кришис Санс Монитор“, що „політика України є безвідповідальною і небезпечною і загрожуватиме стабільності в Європі, а також курсові реформ у Росії та інших республіках“. Дивно, що Ніксон не згадує, що Україна в проблемі бездомності у ЗСР.

2-го грудня 1992 року „Нью Йорк Таймс“ у передовій статті закликав Адміністрації Буша і Клінтона розробити Україну і схвалюючи попередження сенаторів США, Ніксон і Клінтон, що „Україна на ризик заглиблення у політичний та економічний зовнішній світ“.

З хвилюючою проголошення державності України перед диспорою виринуло завдання фінансової допомоги батьківщині. Ця допомога проходить двома головними річницями — приватно-родинним і державно-публічним. Початково перевагу мала перша категорія допомоги родинам, приятелям, знайомим, випадковим одиницям. Ця допомога вела шляхом посилок побутовим харчових пакетів, посилок із одягом, чи тканинами, які мовляв було грошовити на батьківщині.

Згодом почався масовий надлив вітчизняників із своїх рідних у діаспору. Ці відвідувачі в більшості ставили високі матеріальні вимоги купувати ім всяке технічне приладдя у формі радіо і телевізій чи аудіокодеків пристроїв, одягу та готівкових обдарувань, інколи високими суммами „твердої валюти“.

Наступний крок — це масові відвідини численних вокально-музичних ансамблів у більшості нашіди корупційно-власницьких та на шкідливих небагатолітньому рівні. Одночасно масовими відвідувачами ста-

ли окремі люди з категорії інтелектуалів і письменників, поетів, науковців, політиків, суспільно-громадських діячів, яким спільно діаспори товариства, установи й організації влаштовували прилюдні виступи.

Велику матеріальну допомогу почала давати й діал продовжує діаспору жертвам Чорнобиля, зокрема дітям, шпиталем, Українсько-гігієнічним пунктам та науковим і суспільно-громадським установам, забезпечуючи їх модерним технічним устаткуванням та іншими.

Нещодавно почала акція придбання та обладнання амбасад України вимагає колосальних фондів, а ось перем повідомляє, що незарем прибує сюди ректор першого українського приватного університету проф. Др. Василь Борохочевський з метою зібрати повну суму на потреби відновлення „Києво-Могилянсь-

кого Академії“.

Поруч згаданих тут найважливіших діячів, які вимагають постійної й важливої допомоги, існує безліч дрібніших справ, яким треба матеріально допомогти. Одночасно в діаспорі преси повсюди розповсюджено й заклики до диспориного громадянства про необхідність збірок на важливі місцеві потреби. Це — будова приміщення для Українського Музею у Нью Йорку, це ремонт будинку Українського Інституту Америки, посилення фондів на катедри українства в Гарвардському університеті, на приватні українські школи, яким загрожувало закриття, пожертви на критичний фінансовий стан оборони І. Дем'яновича. Діаспора мусить забезпечити існування й діяльність власних наукових установ. Вільного Українського Університету, НТШ, УВАН, видання Енциклопедії Українознавства, як тех хари-

Петро Бай

ЮНА ЗІРКА НА ПОЕТИЧНОМУ ФІРМАМЕНТІ УКРАЇНИ

III

Московський холодний клімат показався для внаслідкового організму Вік несприятливим і мати з дитинством повертається до Вісхи. Україну свою Віка зустрічає двома питомими її кішками: „Вирок“ і „Долг“.

Україно мов, Україно, нещаслива матусе моя! Як — твоє батьківство дитина, що збулася в російських краях. Ти скажи, чи тебе не згадує Чорнобильський біт? Зустрічати мене, наче мати, та забути про хліб і про сіль. Сіль постріля від стінової й доду, хліб вже бліше не дарує життям... Отримавши діти народу розвілься шукати мабуть. (1991 р.)

ЧИ УКРАЇНА Є НУКЛЕАРНОЮ ЗАГРОЗОЮ?

референдуму 1-го грудня. 6 листопада 1991 року сенатори не подали ніякої заяви або відповіді в анкеті Сенату про підтримку визнання України.

Це подібно на ліхтерство, що хірає сенатори, які не підтримали права України на незалежність, сьогодні диктують політику національної її безпеки.

Чого бракувало у дебатах про українську ядерну зброю — це факти, адже жерою народів в історії не пропонував добровільно віддати свій ядерний потенціал. Це зробила Україна. Вона висула що пропозицію в заміну за гарантію безпеки від Заходу. Україна навіть здійснила безпрецедентний крок, коли відправила всю свою тактичну зброю до Росії — держави, яка ще й досі залишається найбільшою загрозою для незалежності України.

Уряд України має право і обов'язок гарантувати безпеку своєму народові. З цим метою український Уряд офіційно звернувся з проханням до Уряду США про договір, за яким ЗСА захистили б Україну від загрози застосування сили ядерною державою. Ця гарантія не має нічого більше, ніж ця, яка була надана народам Західної Європи. Америка відмовилася укласти такий договір із Україною.

Дивно, а навіть смішно, що стільки уваги тепер приділяється Україні в цей час, як нічого або дуже мало згадується про інші народи, які мають або розробляють ядерну зброю, як Ірак, Пакистан, Північна Корея, Ізраїль, Південна Африка. Більше дивно, що Урядом США не згадується про Ізраїль, який має ядерну зброю, як Ізраїль, Північна Корея, Ізраїль, Південна Африка. Більше дивно, що Урядом США не згадується про Ізраїль, який має ядерну зброю, як Ізраїль, Північна Корея, Ізраїль, Південна Африка.

Володимир Баргура НЕПОСИЛЬНЕ ФІНАНСОВЕ ПЕРЕОВТЯЖЕННЯ ДІАСПОРИ

Велику матеріальну допомогу почала давати й діал продовжує діаспору жертвам Чорнобиля, зокрема дітям, шпиталем, Українсько-гігієнічним пунктам та науковим і суспільно-громадським установам, забезпечуючи їх модерним технічним устаткуванням та іншими.

Нещодавно почала акція придбання та обладнання амбасад України вимагає колосальних фондів, а ось перем повідомляє, що незарем прибує сюди ректор першого українського приватного університету проф. Др. Василь Борохочевський з метою зібрати повну суму на потреби відновлення „Києво-Могилянсь-

кого Академії“.

Поруч згаданих тут найважливіших діячів, які вимагають постійної й важливої допомоги, існує безліч дрібніших справ, яким треба матеріально допомогти. Одночасно в діаспорі преси повсюди розповсюджено й заклики до диспориного громадянства про необхідність збірок на важливі місцеві потреби. Це — будова приміщення для Українського Музею у Нью Йорку, це ремонт будинку Українського Інституту Америки, посилення фондів на катедри українства в Гарвардському університеті, на приватні українські школи, яким загрожувало закриття, пожертви на критичний фінансовий стан оборони І. Дем'яновича. Діаспора мусить забезпечити існування й діяльність власних наукових установ. Вільного Українського Університету, НТШ, УВАН, видання Енциклопедії Українознавства, як тех хари-

дуть гарантовані, якщо Росія, яка має тристоронню історію загрозливої політики і незвичайно нестабільний уряд буде сліпою ядерною державою у дві частини світу. Протягом першого року незалежності Росії її армія вступила в конфлікт з шовіністами з трьома іноземними державами і не поспішає покинути територію Прибалтики, а впади проти територіальної цілісності України стали офіційною політикою російських державних осіб.

Настав час для України публічно сформулювати і заявити про свої інтереси національної безпеки. Відмовились від ядерної зброї, тоді, як ЗСА відмовились гарантувати безпеку, буди по такій нерівності згубно, як і створювати Українську Державу 1918 року без армії. І тут на думку приходить прислів'я: „Перший раз мене обдурив — соромно тоді, вдруге обдурив — соромно мені“. Якщо Уряд США не бажає запропонувати Україні такі форми договорів гарантії то України має бути готова до будь-яких кроків аж до затримання ядерної зброї. Уряд України не повинен бути залучений ішними країнами, коли йдеться про національну безпеку.

Якщо політичні лідери України мають якісь сумніви щодо того, наскільки важливі для гарантії безпеки, вони можуть звернутися за досвідом до інших держав. Незважаючи на свої застереження у підтримку незалежності, ЗСА нічого не зробили в 1956 році, коли совєтські війська вторглись на Мадридську, та в 1968 році, коли ж та дола зустрінула Чехословаччину. Але заклики до гарантії безпеки України ЗСР не робили. ЗСР не робили в 1956 році, коли совєтські війська вторглись на Мадридську, та в 1968 році, коли ж та дола зустрінула Чехословаччину.

Питання треба взяти до уваги, що чисельно наша спільнота в діаспорі невелика, зокрема тільки тонка півка готова до пожертви на національні потреби матерія, як і країни нашого поселення.

З посиленням фінансової допомоги, про яку в Україні, зокрема в українській діаспорі, треба бути обережним, бо вона ніколи безслідно пропадала.

Провідні чинники нашої організованого життя у діаспорі без уваги на їх ідеологічно-політичні відмінності, мусять спільними силами знайти розв'язку, як діаспори подолати ці фінансові проблеми.

На початку 1992 року, заподаними заходами матері і добрих людей, дитячий шпиталь у Сейнт-Полі, Мінеаполіс, прийняв Віку на доглядні лікування. Паравіан черкан в Кірі Переможці, з наступним панотієм Михайлом Кулановичем, забезпечили матері і Вікору Віку хімією: бумажки, бумажки, бумажки і не диво, що її поєзні вісімкою і меланжованим роздуванням над своєю долею і майбутнім рідного народу. З усіх 12-ти віршів, написаних в Мінеаполіс, два виділяються досконалістю форми вислову — без одного зайвого слова в композиції, і ланцюговою пов'язаністю рефлексивної прози про тих „пташків, що й на німто залишилися на чужині“. Перший на кінці епіграми, доповнений трьома-

ПРО ЦЕ І ТЕ

Про прощання „прекрасної леді“

Здавалось, що це подія, яка трапляється щодня та тільки собі зазначає, як крим зареєстрований в німого не вимагає, а тим часом смерть акторки Одри Геттунг пішла такою відомою на світі, немов вона була не лише фільмовою зіркою, а відомою людиною. І такою вона, показують справді була. Все ж таки, день проминув від її до смерті несподіваною для широкої публіки смерті, а всі часи і журнали все це повні стоніми та статтями про неї. Здаються ті фільми, люди із мого покоління, як також навіть ті молоді, що вже лише пізнають, й оголошують старі фільми перекурені на відео стрічку чи на телевізійному екрані. Адже О. Геттунг не грала вже у нікому фільмі від 1981 року, а від того часу проминуло понад десять років.

Як це сталося, що ця ніжна, сповнена чару, але не краса, людина зодолала серця і подив тисяч осіб із різних прощарків суспільства, із різних країн та різних культурних зацікавлень? Ба, чимось, розповідати нам наші бачення України, що коли у 80-х роках показав вперше фільм із О. Геттунг, почавши від її роду Натані у американській версії „Війна і мир“ Толстого, люди стали докидати години у черзі до кінця, щоб її побачити. А відтак кожний фільм із нею сьогоденні приносив у сіру, так невідому і сповнену суміткі буденності, в нашій батьківщині промічних сонця і тепла, що склали від тентидної, постати акторки із неспівним усіхом на нерівальних рисах обличчя. Ні, вона ніколи не була класичною красою, не мала бодови Венус. А все ж саме разом творило ейфорію гармонію і цей незрозумілий чар, що зумів так захопити усіх, і бути доказом для інших жінок, що не

І ще ти окресляєш це живе, яке ти, мати вірила у своєму житті, а до слів, а до силу любові, що її ширла до краю себе так щиро. У жорстокому, сьогоденному світі, вона була у кожному розумінні для широких тисяч людей і тисяч догодуючих дітей цієї „прекрасної леді“, яку вона з таким жаром зображувала на фільмовому екрані — „прекрасною леді“, яка щедро рукою роздавала всім усміх, до роу, а передусім саме любов.

Такою будемо й пам'ятати.

О-КА

Ольга Тергел

Гроза... Навалими грому луна відкохується в зорі, немов каміними горбами перекидаються титани, гаснуть в жаху осокори... Торхонути й поволочити кручмисли шквалом партакію... Відкотять троти та стонуть — і починають все сповначати... І вилітаються із пуги тугі хмарини й пеламети... Іскриками із-під колі горбих заземлюються в тійши зруч... Шильніце вітми чабра. Долини — азбукою Морзе... „Котів жана небесні слози і від бабжества замира...“ (Із збірки поезій „Двох вівностей на перехресті“, Київ, 1992 р.)

зіркам, під портретом поетес, і другий присвячений лиричній вірі у композиторів, Кірі Царградській, „кошелець мамі“ — „Сумне вітання“.

Чому вітання сумне? Адже ясно, що Кіра — одна з найширших мисленаток Вік, і що між ними сильні емоційні почування? Явраз тому, що між ними двома чарівними істотами рознувало високі взаєні співування, і для Вік сама дитина, що цю чарівну й талановиту жінку не опускували й її будуть коніртні залі рідної землі, бо вона і в тих розгублених щедрую (іронія) Матір'ю-Україною і ціла партитура цієї композиції не повертаються. Видижені з пралікських осей і світоу життєвих необхідності поз'являють родинним звуками з чужиною, вони найкращі свої пісні просявляють нечутно в рідній країні.

І останній вірш „Благання“, написаний — як видно із тону і змісту — під час рецидиву кровного одирання внаслідок радіційного поразення, репродукцією в цілому. Цей вірш наданий на ноті тією ж саме Кірою Царградською і ціла партитура цієї композиції на чотирьох голосах відгукувала зараз на цієї сторінці:

Палаю, як свічка.
Спасася у вірі.
Читаймо молитву,
забутому дано.

(Закінчення на стор. 3)

МАРІЙКА І РОДИНА

